

Üniversite ve Onun Dünyaları

Khadija Baker

ÖZET

Dr. Gülden Özcan'ın anısına düzenlenen panel; Kadın Akademikler Konuşma Dizisi, Lethbridge Üniversitesi

ANAHTAR KELİMELER

Gülden Özcan, feminist bilgi, Lethbridge Üniversitesi, beyaz olmayan kadın akademikler

New articles in this journal are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 United States License.

This journal is published by [Pitt Open Library Publishing](#).

ÜNİVERSİTE VE ONUN DÜNYALARI

Gülden Özcan ve partneri Özgür ile ilk karşılaştığımda, Özgür elindeki çay demliğini herşeyden sakınırken, Gülden'in eğer çayından içmek istiyorsak törenine de saygı duymalıyız dediğini hatırlıyorum. "Diyalogdaki Sesler" etkinliğindeydik, Gülden güzelliği ve enerji dolu haliyle o kadar etkileyiciydi ki. Öğretim görevlisi olarak Ottawa'dan ayrılmadan önce bir başka yaratıcı iş için yeniden bir araya geldiğimizde artık çoktan arkadaş olmuştuk. Uğruna emek verdiği ve birlikte çalıştığı topluluktan ayrılmanın Onun için hiç kolay olmadığını hatırlıyorum, ama O taşındı. Daha sonra Lethbridge Üniversitesi'nde çalışırken beni mültecilerle ilgili yaptığım "Sınırları Aşan Kuşlar" adlı araştırmayı sunmam için davet etti. Yeni gelenler hakkında derinlemesine bilgi sahibi olabilmek için Suriyelilerin hikâye anlatıcılığına odaklandığım bu çalışma ile bu sefer de "toplumsal adalet" fikri etrafında bir araya gelmiştik. Bu kadın, Gülden, hayallerine hiç sınır koymadı. İnandığı değerlere bağlı kalmanın ve onları hayata geçirmenin yollarını aramaya devam etti. Bunu sadece kurumdaki ders alanları boyunca değil doğrudan toplulukların içinde durarak yaptı.

Çocukken memlekette, yapay sınır hatlarının ötesinde, elinden canımızı zor aldığımız o ırkçılık ve zulme son verecek bir adalete ulaşmak için didinen bir çok düş yolcusunun olduğunu biliyordum. Direnişimiz ve içinde şekillendiği süreç o kadar farklı biçimler aldı ki Gülden'inkiyle kolaylıkla ilişki kurabildim. Biz hep en temel insan haklarının yanısıra entelektüel özgürlüğümüze, dilimize ve kültürümüze de sahip çıkabileceğimiz alanlara yönelik bir arayış içindeydik.

Onun yolculuğunun bu kadar kısa süreceğini hiç düşünmemiştim. Hiç düşünmemiştim, asla bırakmadığı kavgasının yarıda kesileceğini. Gülden'i okyanus ötesine iten güç, imkânsızlıklar içinde kurduğu çocukluk hayali olan yazar olma fikriyken benim için de bu itici güç, sanattı. Evrensel bir dünya içerisinde var olmak ve dünyamıza anlam katmak, marjinalize edilenler için ayağa kalkıp sömürgeciliği ortadan kaldırmak, memleketteki arkadaşlarımıza ve ailelerimize göz kulak olmak, onların yanında durmak, sesi duyulmayanlara ses olmak, onlar arasında bağ kurup ses verebilecekleri alanlar yaratmak bizim için önemliydi.

Hepimiz onu benim gördüğüm gibi hep gülerken gördük. Önümüzdeki günler, cesaretin bu gülüşünden beslenecek. Cesaretin bu gülüşü Gülden'in, paylaştığımız değerlere hizmet eden, farklılıklarımızı koruyup saygı duyarak birbirimizin yanında olmamızı sağlayan yolculuğunun devamı olacak. Bunu, yeni iç görüler ve yeni bir anlayış kazanmanın, kendimiz olarak varolabildikçe başka varolma biçimlerine ilham kaynağı olmanın bir yolu olarak göreceğiz.

Benim bildiğim Gülden bir savaşçıydı, karşı koyabilmiş olmanın gururuyla baktığım bir savaşçı. Gülden ve başka bir çok kadın bu savaşı, bölgemizdeki diğer Kürt kadınlar gibi ailelerinin hayatını korumak için silah taşıyarak değil, değiştirmek için çalışarak, düşünsel dünyaya katkı sunan başka türden bilgi formları üreterek sürdürdüler. Topluluklarının merkezinde durmaya devam ederken iktidar

performansının [yerleşik] tarihsel biçimini yok etmek için. Bugün durduğum ve konuştuğum yerden, kendimi Gülden'in yerine koyuyorum, eminim adaletin, toplulukların ve toplumsal adalet pratikleriyle ilgili meselelerin savunuculuğunu yapıyor olurdu...Bu nedenle, Gülden için, akademik hayattaki kendi deneyimime odaklanarak içerimlemenin üniversitelerdeki anlamlarını paylaşmak isterim.

Lütfen dikkat: (Burada 'Beni' bir topluluk olarak kullanacağım, çünkü deneyimim asla kişisel değil, aidiyetimle ilgili):

Burada ya da memlekette, çoğu zaman, başkalarının ve özellikle de kurumların beni bir kategoriye koyma arzusu duyduğunu hissediyorum; bu çoğu zaman "marjinalize edilmişler" etiketiyle oluyor. Böyle bir tanım asla gerçek ihtiyaçlarıma karşılık karşılık gelmedi. Öyle bir teknik ki bu, Suriye'de bir Kürt olarak dışta bırakılmama ve en temel haklarımdan mahrum kalmama yol açarken, burada kurumların siyasi güç kazanmalarının ve sosyal ilerlemeci bir imajı pekiştirmelerinin bir yoluna dönüşüyor. Paradoksal bir şekilde de olsa bu durum zaman zaman bana fayda sağlıyor; kısmen de olsa doktora bu şekilde başladım, mesela. Ancak, bunu düşünmek beni genellikle seçilme sürecimde gerçekten görülüp görülmediğimi sorgulamaya yönlendiriyor. Kurum gerçekten ihtiyaçlarıma cevap vermeye mi çalışıyor, yoksa sadece genelleştirilmiş çözümler için mi bana ulaşıyor? Bu sorunun marjinalize edilmiş topluluklarda güçlü bir yankı uyandırdığını biliyorum. Kategoriler bakmanın yollarıdır, dinlemenin değil. İçerikleme stratejileri genellikle marjinalize edilenler için tasarlanmadığı gibi pek işe yaramazlar. En azından benim için daha çok farklılığıma dayanan ve yerleşik iktidara itaatsizlikten nedeniyle dışlama pratiklerine dair zor anıları yeniden üretme eğilimine karşılık geliyorlar. Öyle ki ayrıştırmayı kalıcılıştırıyor, kendim ve diğerleri arasındaki çizgiyi daha da kalınlaştırıyor. Sanki bana içinde bulunacağım toplulukları seçemeyeceğimi ya da bu toplulukların öncelikleri dışında hareket edemeyeceğimi söylüyor gibiler. Ama renge, ırka veya toplumsal cinsiyete ilişkin sorunlar bıçakla kesilip birbirinden ayırmış gibi ele alınamaz ki. Hepsi bir bedene aittir. Parçaları birbirinden farklı işlevlere sahip olsa da bütün olarak beden ve organları birbirini besler ve biri sağlıklı olduğunda bu diğerlerini de destekler.

Bana "renkli kadın"1 denmesini istemiyorum. Çok katmanlı, birçok kimliğe sahip bir kişi olarak "rengârenk kadın" adlandırmasını tercih ederim. Akademide güçlenmemi sağlayan bir şekilde bilgi üretirken ayrıktan gibi davranmayı seçiyorum.

Neden ayrıktan otu [olduğunu] anlatacağım şimdi size. Buradaki bahçemde benim için ayrıktan otlarını temizlemek bir güzel görünme meselesi değildi; ancak, komşum sürekli temizlemem gerektiğini söylüyordu. Bir şekilde uymadıklarını düşünüyordu. Ben ise ayrıktan otlarını muhafaza etmenin daha ekolojik ve ekonomik bir seçenek olduğunu düşünüyordum. Çim yeni tohum, daha çok su ve bakım gerektiriyordu. Çimleri sulamadan, işi doğaya bırakarak üstünde yoncaların ve karahindibaların bitmesine karar verdim. Sorduğum soru şuydu, estetik fikirler nasıl değişir? Neden bu ayrıktan otlarını onları görmeyi ve onların yaptıklarından faydalanmayı kendi arka

¹ "Women of color" Türkçeye genellikle beyaz olmayan kadınlar olarak çevriliyor. Burada kendisi de bir renk olan beyazı merkeze alıp çoklu renkleri ise beyaz ile ilgisine hapsedme riski barındıran bu ifade yerine renkli kadınlar ifadesini uygun gördük. Zira konuşmacı bunun da ötesinde "colorful women" ifadesini tercih ettiğini belirtmektedir. (çev. notu)

bahçemizde ve çok yakınımızda olduklarında değil de genellikle kendi bittikleri yerde seviyoruz?

Marjinalize edilmiş biri olarak ben de ayırık otuyla aynı niteliğe sahibim, her birimizin, her ayırık otunun orada bulunmak için bir sebebi var. Öğrendim ki, komşumu en çok rahatsız eden karahindibalar, toprağın yumuşamaya ihtiyaç duyduğu yerlerde bitmiş. Bitki görevini yerine getirdikten sonra oradan ayrılır ve toprağı işleyecek başka bir yer aramış, ta ki oradaki toprak da nispeten yenilenebilir olup besin değeri kazananana kadar. Beni rengârenk bir kadın yapan da bu, akademideki ayırık otları; değişime yol açarlar ve toprağı işleyerek onu tüm renkleri besleyecek bir niteliğe büründürürler...

O halde eğer konumuz Üniversiteyse, bedenleşmiş bilginin başka formlarına da açık olmamız gerektiğine inanıyorum. Şu şekilde de öğreniyoruz:

Kuşlardan öğrendiğimiz gibi, dal parçalarından ev yapmayı, mimariyi.

Örümceklerden kendi bedenimizin parçalarından üretmeyi, ait olmayı.

Karıncalardan öğrendiğimiz gibi gelecek için muhafaza etmeyi,

Arılardan bir şeyi kolektif olarak yapmayı, topluluğun gücünü,

Annelerden öğrendiğimiz gibi kendinden kılarak eylemeyi, başkalarının içinde ve onlarla birlikte büyüyebileceğimizi,

Çocuklardan öğrendiğimiz gibi eğlenceli hale getirmeyi, keşfetmenin ve eğlenmenin gücünü.

Filozoftan fikir yaratmayı, değerın nesnenin ötesine geçtiğini,

Sanatçıdan hayal etmeyi öğrendiğimiz gibi, görünmeyeni ve olasılıkları nasıl görebileceğimizi.

Ağaçlardan köklerin büyüüp nefes almasının önemini, her zaman bir yeninin geleceğini,

Bulutlardan olabildiğin her yerde olabilmeyi, sonsuz bir değişimin içinde olduğumuzu.

Eğer bir ev öldüyse başka bir evin doğduğunu öğrendiğimiz gibi, kimsenin kimseyi mutlak bir ötekilik içinde tutamayacağını.

Mistik şair Celaleddin-i Rumi'nin sözleriyle bitireceğim: Hakikat, Tanrı'nın elinden düşen ve kırılan bir aynadır. Herkes bir parçasını alır ve tüm gerçeğin orada olduğunu söyler.

Ve Gülден'e: Gülден, Kürtçe'de çiçek açan anlamına gelir bu arada; bitmek tükenmek bilmeyen çabası ve direnişiyile bize o aynanın bir parçasını gösterdi. Bize düşen diğer parçaları bulmaya devam etmektir.

Her türden şiddet ve baskıya son verecek bir Hakikate ulaşana kadar.

Khadija Baker

*Bağımsız sanatçı, Montreal
Feminist Asylum*

Şafak Altan (çev.)

Feminist Asylum